

מראי מקומות - יומא

כד.

התרומה היא עבודה בכל הדשן שעל המזבח. ותירץ באופן אחר, שיש שתי אפשרויות כדי להיחשב עבודה שיש אחריה עבודה, או כשיש שתי עבודות עם אותו השם ממש, כמו סידור המערכה, וסידור שני גזירי עצים, שה נחשב עבודה שיש אחריה עבודה מאחר שיש שתי עבודות של סידור. או כשיש עבודה אחת שהיא נצרכת לעבודה שלאחריה, וכמו בנתינת שמן ופתילות, שהיא נצרכת להדלקה שאחריה, וכן קבלה והולכה, שיש לאחריהם זריקה, שאז העבודה הראשונה היא עבודה שיש אחריה עבודה, אבל תרומת הדשן והוצאת הדשן, שהם שתי עבודות עם שתי שמות, וגם תרומת הדשן אינה עבודה לצורך הוצאת הדשן, לכך תרומת הדשן נחשבת לעבודה תמה ולא לעבודה שיש אחריה עבודה.

ה. עבודה תמה

כתב השפת אמת, שיש לדון במי שזרק רק חלק מהמתנות, האם זה נחשב עבודה תמה מפני שבזה הוא סיים את עבודתו, ויתחייב מיתה, או שמכיון שלא גמר את העבודה, אין זה נחשב כעבודה תמה, וכתב לתלות זאת במחלוקת ראשונים.

ו. ולא עבודה שיש אחריה עבודה

פירש רש"י, ולא שיש אחריה עבודה כגון שחיטה וכו'. והקשה הרש"ש, שהרי שחיטה כשרה בזה, והנידון הוא רק על עבודות שזר פסול בהם, שאם עבד אינו חייב מיתה, אבל העבודות שזר כשר בהם על זה אין נידון, והניח בצריך עיון. ובנמוקי חיים תירץ על פי דברי היד שאול בהלכות מילה (סי' רס"ו), שאסור לישראל לשחוט בשבת בבית המקדש, ולפי זה שייך איסור זרות גם בשחיטה [ויש לעיין שעדיין אין זה איסור זרות אלא איסור של שבת, ושוב לא שייך איסור זרות בשחיטה].

ז. ולוי אמר אף תרומת הדשן

הקשה המשנה למלך (תמידין פ"ב ה"ד ד"ה ויש לדקדק), שהנה ריש לקיש סובר לעיל (כג) שתרומת הדשן אינה עבודה, והרי זה לא כרב ולא כשמואל, שאם כרב מדוע הוצרך רב לפרש שפטורים על תרומת הדשן בגלל שהיא עבודת סילוק והרי אין זה כלל עבודה, וללוי הרי זו באמת עבודה גמורה. ותירץ שריש לקיש סובר כרב שפטור על תרומת הדשן, אבל מטעם אחר שאין זה עבודה, ומה שפירשו שפטור בגלל שזו עבודה של סילוק, הרי זה כפי רבי יוחנן שחולק על ריש לקיש, וסובר שתרומת הדשן היא עבודה ולכן צריך את הטעם של עבודת סילוק.

ח. ורב דבר וכל דבר לא דריש

כתב הריטב"א, שאין הכוונה שהוא לא דרש כלל את המילה 'כל', כי בכל הגמרא אין מי שסובר שלא דורשים ריבוי של כל, אלא שהוא למד את זה להזאות, או שהוא דרש את זה לכלל ופרט, כמו שהגמרא שואלת ללוי מדוע שלא נדרוש את זה בכלל ופרט.

א. מתרומת מעשר ילפינן לה וכו'

פירש רש"י, ששיעור תרומת הדשן הוא אחד מעשרה מהדשן של המערכה. ויש שגורסים ברש"י אחד ממאה, שזהו השיעור של תרומת מעשר. וכתב השפת אמת שהעיקר כהגירסא של אחד מעשרה, ואפילו שלומדים את זה מהפסוק שכתוב 'והרמותם ממנו וכו' מעשר מן המעשר' שזה פסוק על תרומת מעשר, והרי השיעור הכללי של תרומת מעשר הוא אחד ממאה מכל התבואה, מכל מקום הלוי שנותן את התרומת מעשר נותן אחד מעשרה ממה שהוא קיבל, ואם כן השיעור צריך להיות אחד מעשרה. והוסיף להוכיח שאם כוונת הגמרא לשיעור אחד ממאה, מדוע לא הביאה הגמרא גם אפשרות של אחד מעשרה, כמו מעשר ראשון עצמו שגם בו יש פסוק בלשון הרמה, אלא בהכרח שגם מהפסוק של תרומת מעשר לומדים שיעור של אחד מעשרה.

ב. מה להלן בקומצו וכו'

כתבו התוספות, שהגמרא בתחילה לא הביאה את האפשרות ללמוד מקומץ את השיעור של תרומת הדשן, משום שלא שייך ללמוד מקומץ לגמרי שיהיה עליו לתרום בידו ממש, מחשש שיקבל כווייה, לכן חיפשו ללמוד ממקום אחר, אבל למסקנא לומדים משם מכיון שבשניהם כתוב לשון והרים. והריטב"א כתב, שלמדו מהפסוק של קומץ משום שמדמים את הקומץ שהוא במזבח לתרומת הדשן שהיא עבודת מזבח, ולא לשאר הרמות שאינן קשורות למזבח.

ג. ארבע עבודות זר חייב עליהן מיתה

כתב החינוך (שפ"ט), שמצוה על כהנים לעשות את עבודתם המיוחדת להם, ועל הלויים לעשות את העבודה המיוחדת להם, ולוי העובר על זה ועשה במקדש עבודת כהן, או אפילו עבודת חבירו הלוי, חייב מיתה בידי שמים. וכתב המנחת חינוך (שם ג') שאפילו שחייב מיתה של זר הוא רק על עבודה תמה, גזירת הכתוב היא שלוי שעבד עבודת כהן חייב מיתה בידי שמים.

ד. ועבדתם עבודה תמה ולא שיש אחריה עבודה

כתבו התוספות ישנים (ד"ה אימא), שתרומת הדשן אינה עבודה תמה, כיון שיש אחריה הוצאת הדשן. ובתוספות לקמן (כ: ד"ה איכא) צידדו שזו היא שאלת הגמרא שם. עוד תירצו התוספות, שמכיון שהוצאת הדשן אינה חובה בכל יום, ממילא איננה המשך של תרומת הדשן. ותירץ זה מיישב לשיטת רש"י והתוספות שהוצאת הדשן לא היתה בכל יום אלא רק במקום הצורך, אבל לשיטת הרמב"ם שהוצאת הדשן היתה בכל יום, אין מיושב בזה.

והתוספות ישנים תירצו, שמכיון שתרומת הדשן אינה נעשית באותו דשן שבה נעשית הוצאת הדשן, לכן נחשבת תרומת הדשן כעבודה תמה. והקשה המקדש דוד (ל"ב ב'), וכי תרומת הדשן היא עבודה רק בדשן שנלקח על ידי התורם, והרי